

بانکداری برای کودکان

اداره مطالعات و کنترل ریسک - بانک تجارت

مقدمه

یکی از استراتژی‌های اصلی بانکها به منظور افزایش توان اعطای تسهیلات و اعتبارات، جذب بیشتر سپرده‌های مردمی است. از این رو، بانکها می‌کوشند تا از طرق مختلف، سپرده‌های بیشتری را جذب کنند و قدرت اعتباردهی خود را افزایش دهند. بدین منظور، بانکها اقدامات مختلفی را انجام می‌دهند. برای مثال، حساب‌های سپرده، با امکانات و تسهیلات ویژه را معرفی می‌کنند، سود بیشتری را به سپرده‌ها می‌پردازند و یا با اهدای جوایز به سپرده‌گذاران، آنان را به سپرده‌گذاری بیشتر ترغیب می‌نمایند.

جذب کودکان و ایجاد بانکداری برای آنها از طریق ترغیب و تشویق آنان به سپرده‌گذاری و آموزش آنها در این زمینه هم یکی از بهترین راهها برای جذب بیشتر سپرده‌ها، به خصوص در بلندمدت است.

بسیاری از بانکهای خارجی، تلاش زیادی در جهت تشویق کودکان به سپرده‌گذاری در بانک می‌نمایند. این بانکها همچنین روش‌های نوینی را در جهت آشنانمودن کودکان با خدمات بانکی ارائه می‌دهند. این بانکها خدمات ویژه‌ای را نیز برای کودکانی که در سنین پایین توسط خود و یا والدینشان افتتاح حساب می‌شود، قایل می‌شوند.

در کشورهای پیشرفته جهان، به علت وجود فضای رقابتی شدیدی که بین بانکها وجود دارد، بانکها همواره در تلاشند تا راههای جدید و

روش‌های نوینی را جهت جذب سپرده‌های بیشتر و اعطای تسهیلات و اعتبارات بهتر و بالاخره کسب درآمد و سود بیشتر بیازمایند.

یکی از روش‌های بانکداری نوین، بانکداری برای کودکان است و با کمی خلاقیت، می‌توان روش‌های متفاوت و جذابی را در این راستا آزمود. بدین منظور، اغلب بانکها به آموزش کودکان می‌پردازند تا از همان سنین پایین، پس‌اندازهای آنان را به سمت بانکهای خود جذب کنند و از این طریق، سپرده‌های خود را افزایش دهند.

برخی از بانکها به منظور جذب بیشتر سپرده‌ها، برای کودکان زیر ۱۲ سال حساب‌های ویژه‌ای را افتتاح می‌کنند. امتیاز این حسابها آن است که هرگاه این اشخاص در دانشگاهها پذیرفته شدند، می‌توانند از کمک هزینه تحصیلی این بانکها استفاده کنند.

بانکهای خارجی جهت رسیدن به هدف خود از روش‌های متفاوتی استفاده می‌کنند که در زیر به چند روش متداول اشاره می‌شود. همچنین در ادامه، برخی از اقداماتی که توسط بانکهای داخل کشور در راستای جذب سپرده‌های کودکان انجام می‌شود، به طور خلاصه تشریح می‌گردد.

اقدامات انجام‌شده توسط بانکهای خارجی

۱- آموزش بانکداری به کودکان و

آشنانمودن آنان با بانک: برخی از بانکها اقدام به ایجاد واحدهای درسی رایگان جهت آموزش مسایل بانکی و بانکداری به کودکان نموده‌اند. در واحدهای آموزشی مذکور که در طول یک ترم برگزار می‌شود، سعی خواهد شد تا کودکان را با پول، بانک و مسایل بانکی آشنا کنند. همچنین به آنان می‌آموزند که چگونه پس‌انداز کنند و این پس‌انداز در آینده چه منفعتی برای آنان خواهد داشت. برگزارکنندگان این کلاسها تلاش می‌نمایند تا مباحث خود را به روش‌های گوناگون تفریحی - آموزشی به کودکان بیاموزند، به طوری که گاه از شخصیت‌های محبوب کارتونی جهت ارائه مطالب خود بهره می‌جویند و با استفاده از شخصیت‌های کمدی یا جدی، مباحث خود را جذابتر ارائه می‌دهند.

در پاره‌ای موارد، آموزش کودکان از طریق برگزاری یک سری مسابقات متنوع و شادی‌بخش با طرح سوالات پولی و بانکی انجام می‌شود و یا به کمک پازل‌های بازی، عملیات بانکی خود را شرح می‌دهند. همچنین برخی از عملیات بانکی را به وسیله بازی‌های گوناگون فکری و عملی به کودکان آموزش می‌دهند.

در این واحد درسی، پس از انجام کلیه آموزش‌های اولیه، کودکان را به یکی از شعب بانک

می‌برند و در آنجا سعی می‌کنند تا عملیات بانکی را به صورت عملی به آنان بیاموزند. در این روز، کودکان می‌توانند کلیه عملیات بانکی موردنیازشان را بدون کمک والدینشان انجام دهند.

با توجه به گستردگی روزافزون شبکه جهانی اینترنت، برگز ارکنندگان اینگونه کلاس‌های آموزشی اقدام به طراحی سایت‌های اینترنتی ویژه جهت آموزش علوم بانکی و آشنایی کودکان با بانک نموده‌اند. در طراحی این سایت‌ها، سعی شده است که با رنگ‌آمیزی جالب و بازی‌های فکری متفاوت و خلق شخصیت‌های کارتون‌ی و طرح داستان‌های خنده‌آور، ابتدا کودکان را جلب نموده، سپس کودکان را با پول، بانک و مسایل بانکی آشنا نمایند.

بالاخره، به منظور آموزش کودکان، بانک‌ها اقدام به نشر مجلاتی ویژه جهت آموزش علوم بانکی به کودکان نموده‌اند و با گنجاندن مطالب جالب و خواندنی و جداول متنوع مربوط به علوم بانکی و اعطای جوایز به برندگان این جداول، موجب جلب نظر کودکان به مسایل بانکی و نهایتاً جذب سپرده‌های آنان در بانک‌های خود شده‌اند.

در پایان این دوره آموزشی کودکان می‌آموزند که:

- ۱- پول چیست؟
 - ۲- وظیفه بانک چیست؟
 - ۳- پس‌انداز چیست؟
 - ۴- چرا باید پس‌انداز کرد؟
 - ۵- سود حاصل از برنامه‌ریزی‌های مالی چیست؟
 - ۶- کار در بانک به چه صورت است؟
- و بسیاری سوال‌های دیگر که مربوط به پول، پس‌انداز و کار بانک می‌باشد.

۲- ایجاد کلوب‌های ویژه بانکی برای

کودکان: بانک Mc Donnell Douglas West کلوبی مخصوص کودکان زیر ۱۲ سال افتتاح نموده است. برای عضویت در این کلوب، کودکان می‌بایست حسابی به مبلغ حداقل پنج دلار افتتاح کنند. برای تشویق کودکان در هنگام افتتاح حساب، آنها کیفی

② جلب کودکان و ایجاد بانکداری برای آنها از طریق ترغیب و تشویق آنان به سپرده‌گذاری و آموزش آنها در این زمینه، یکی از بهترین راه‌ها برای جذب بیشتر سپرده‌ها، به خصوص در بلندمدت است.

محتوی چند جلد کتاب نقاشی، یک جعبه مداد رنگی، یک بلوز با آرم مخصوص بانک، یک سکه با آرم مخصوص بانک و یک برگه خوش‌آمدگویی، از بانک دریافت می‌دارند و هر سال نیز به مناسبت سالروز تولدشان یک کارت تبریک از بانک دریافت می‌کنند. علاوه بر این، کودکان می‌توانند با تکمیل موجودی حساب‌های خود، در قرعه‌کشی‌های مخصوص کودکان بانک شرکت کنند و جایزه بگیرند. در یکی دیگر از این کلوب‌ها که توسط Mainland Bank ایجاد شده، کودکان می‌توانند تنها با یک دلار حساب پس‌انداز افتتاح کنند. همچنین برای جلب نظر کودکان و تشویق آنان برای پس‌انداز، این کلوب گردش‌های علمی - تفریحی با موضوع بانک و بانکداری ترتیب داده است و شرط شرکت در این گردش‌ها هم دارا بودن پنج عدد فیش با آرم مخصوص بانک است. نحوه جمع‌آوری این فیش‌ها هم بدین ترتیب است:

- ۱- به ازای هر پنج دلار موجودی در حساب، یک فیش.
- ۲- شرکت در هر جلسه از کلاس‌های آموزشی

بانک، یک فیش.

۳- تکمیل یک پازل برای بازی مربوط به عملیات بانکی و بانکداری، یک فیش.

۴- سالروز تولد، سه فیش.

۵- به ازای معرفی هر یک نفر برای افتتاح حساب، پنج فیش.

کودکان عضو این کلوب، پس از به‌دست‌آوردن این پنج فیش، می‌توانند از تور علمی - تفریحی بانک استفاده کنند و به تماشای خزانه بانک و یا موزه‌های پول و یا موسسات مالی بروند و در کنار این بازدیدها، از یک سری تفریحات جانبی جالب نیز بهره جویند.

۳- پرداخت کمک‌هزینه

تحصیلی: برخی از بانک‌ها به منظور جذب بیشتر سپرده‌ها، برای کودکان زیر ۱۲ سال حساب‌های ویژه‌ای را افتتاح می‌کنند. امتیاز این حساب‌ها آن است که هرگاه این اشخاص در دانشگاه‌ها پذیرفته شدند، می‌توانند از کمک‌هزینه تحصیلی این بانک‌ها در

طول دوران تحصیل خود استفاده کنند. اقدام فوق از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا والدین همواره به تحصیلات فرزندانشان در مقاطع بالاتر می‌اندیشند و چه بسا والدینی هستند که به علت عدم‌توان مالی، نمی‌توانند تسهیلات لازم را برای ادامه تحصیل فرزندانشان فراهم آورند. در نتیجه، تمایل زیادی به افتتاح این حساب در بانک جهت آینده تحصیلی فرزندانشان پیدا می‌کنند و بانک از این طریق می‌تواند افراد زیادی را برای افتتاح حساب و سپرده‌گذاری به سمت خود جلب نماید.

۴- اعطای وام اتومبیل: برخی از بانک‌های

خارجی، اقدام جالبی انجام داده‌اند. بر این اساس، در صورتی که والدین برای کودکان خود حساب پس‌انداز افتتاح کنند و هر ماه موجودی حساب آنان را تکمیل نمایند، هنگامی که کودک به سن ۱۶ سالگی رسید، در سالروز تولدش از بانک مربوطه، به عنوان هدیه تولد، وام اتومبیل دریافت می‌دارند.

۵- پرداخت پول توجیبی: شماری از بانک‌ها

نیز حساب‌های ویژه‌ای را برای کودکان زیر دو سال در نظر گرفته‌اند، بدین ترتیب که اگر والدین در دوران

نوزادی کودکانشان اقدام به افتتاح حساب نمایند و هر ماه نیز موجودی حساب را تکمیل کنند، هنگامی که کودک به سن مشخص و موجودی حساب پس‌انداز او هم به حد معینی برسد، می‌توانند از آن بانک ماهانه مبلغی تحت عنوان پول توجیبی دریافت کنند.

۶- بانک‌های اینترنتی: همچنین برای استفاده کودکان، بانک‌های اینترنتی تاسیس شده است. در اینگونه بانک‌ها کودکان و نوجوانان زیر ۱۷ سال می‌توانند افتتاح حساب نمایند. در سایت‌های ویژه اینگونه بانک‌ها، مسوولان سعی نموده‌اند تا با طراحی بازی‌های فکری مربوط به علوم بانکی و بانکداری، کودکان را به سمت بانک خود جذب کنند و در کنار آموزش کودکان، در جذب بیشتر سپرده‌های آنان بکوشند.

اقدامات انجام شده توسط بانک‌های داخلی*

۱- بانک کشاورزی: در حال حاضر، بانک کشاورزی برای کودکان و نوجوانان دو نوع حساب دارد: یکی حساب آتیه است و دیگری حساب قرض‌الحسنه برای کودکان و نوجوانان. سرمایه‌گذاری در حساب آتیه هم به صورت تدریجی و هم یکجا امکانپذیر است و ویژگی این حساب در آن است که اصل سرمایه سپرده‌گذار پس از پایان دوره سرمایه‌گذاری، به نام وی در بانک باقی می‌ماند و سود حاصل از آن، به صورت مستمری مادام‌العمر پرداخت می‌شود. حساب قرض‌الحسنه برای کودکان و نوجوانان هم با حداقل پنج هزار تومان افتتاح می‌شود و تفاوت آن با حساب قرض‌الحسنه بزرگسالان در این است که در هر سال دو بار قرعه‌کشی می‌شود: یکی در روز جهانی کودک و دیگری همزمان با قرعه‌کشی معمول بانک کشاورزی. این نوع حساب تا سن ۱۸ سالگی جوانان اعتبار دارد و پس از آن، به حساب قرض‌الحسنه بزرگسال تبدیل می‌شود.

۲- بانک مسکن: بانک مسکن نیز حسابی تحت عنوان حساب پس‌انداز مسکن جوانان دارد. این حساب ماهیانه یکی از انواع حساب‌های سپرده سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت است و برنامه خاص آن برای یک دوره ۱۵ ساله مشخص می‌شود. دارنده این حساب می‌تواند با رعایت برنامه سپرده‌گذاری ارائه شده توسط بانک و با رعایت حداقل شرایط تعیین شده خاص این حساب، از مزایا و تسهیلات ویژه حساب برای خرید یا احداث و تکمیل واحد

مسکونی برخوردار شود.

سپرده‌گذار در این حساب مکلف است که برای برخورداری از مزایای این حساب، در سررسید هر ماه حداقل مبالغ تعیین شده را که در زمان افتتاح حساب برای سپرده‌گذار تعیین خواهد شد، به حساب خود واریز نماید. حداقل مدت انتظار برای استفاده از تسهیلات شناور در این حساب پنج سال تمام از تاریخ افتتاح حساب می‌باشد. حداکثر تسهیلات اعطایی هم براساس سال افتتاح حساب، تقسیم‌بندی جغرافیایی (محل اخذ تسهیلات) در شهر تهران، شهرهای بزرگ و سایر شهرها برای مقاطع پایان سال پنجم تا پایان سال پانزدهم به صورت شناور تعیین می‌شود. امتیاز حساب پس‌انداز مسکن جوانان نیز همانند انواع حساب‌های صندوق پس‌انداز مسکن محاسبه می‌شود و ضرایب برابری در حساب مذکور به ازای هر شش ماه یک برابر و حداکثر تا دو برابر متوسط موجودی در هر سال می‌باشد.

■ ■ ■
آموزش بانکداری، ایجاد کلوب‌های ویژه، پرداخت کمک هزینه تحصیلی، اعطای وام اتومبیل، پرداخت پول توجیبی و راه‌اندازی بانک‌های اینترنتی از جمله راهکارهایی هستند که در مسیر بانکداری برای کودکان مورد استفاده قرار می‌گیرند.
■ ■ ■

۳- بانک صادرات: بانک صادرات نیز در سال‌های گذشته برای دانش‌آموزان سال اول دبستان اقدام جالبی را انجام داده بود، بدین ترتیب که این بانک دفترچه حساب پس‌اندازی با موجودی ۵۰۰۰ ریال به برخی مدارس تحویل می‌داد. مسوولان مدارس هم دفترچه‌های مذکور را هنگام ثبت نام دانش‌آموزان سال اول به والدین آنها هدیه می‌کردند تا در صورت تمایل، والدین موجودی دفترچه را با پرداخت مبلغ ۴۵۰۰۰ ریال تکمیل و ماهانه مبلغی را نیز به این حساب واریز نمایند. البته این حساب هیچگونه تسهیلات ویژه‌ای نداشت و سایر دانش‌آموزان و کودکان نیز می‌توانستند با قیم خود به بانک بروند و حساب پس‌اندازی برای خود افتتاح کنند. به‌هرحال، به قرار اطلاع، این رویه هم متروک مانده و فعلاً حساب ویژه کودکان و نوجوانان در این بانک وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

جذب بیشتر سپرده‌ها، یکی از راهکارهای اصلی بانک‌ها برای ارایه بیشتر و بهتر تسهیلات و اعتبارات می‌باشد. یکی از روش‌های نوین جذب سپرده‌ها هم جلب نظر کودکان و سپرده‌های آنان می‌باشد. بانک‌های خارجی عمدتاً به سمت این قشر که البته تعداد آنها هم کم نیست، روی آورده‌اند و سعی دارند تا با جلب کودکان به سمت بانک‌های خود، نه تنها سپرده‌های آنان را جذب نمایند، بلکه همکاری کودکان با بانک خود را در سال‌های آتی تضمین کنند.

مزایای این موضوع از چند جنبه قابل بررسی است:
۱- جلب مشتریان بیشتر به سمت بانک که هرکدام از این مشتریان بانووهی از سپرده‌های خود به بانک روی آورده‌اند و چون از سنین کم با آن بانک آشنا شده و آموزش یافته‌اند، لذا ممکن است که مادام‌العمر کلیه حساب‌های خود را در آن بانک نگهداری نمایند.
۲- محبوبیت یافتن بانک، زیرا هرگاه مشتریان از خدمات ارایه‌شده راضی باشند، کلیه اطرافیان را نیز به سمت این بانک سوق می‌دهند و موجب جذب سپرده‌های آنان نیز می‌شوند.

۳- این روش همچنین یکی از بهترین روش‌های تبلیغات با هزینه بسیار اندک می‌باشد، زیرا کودکان در مدرسه به دوستان خود می‌گویند که حساب ویژه برای خود دارند و کودکان دیگر نیز برای رقابت با دوستان خود، در آن بانک حساب افتتاح نموده و خانواده‌های آنان نیز به سمت بانک کشیده می‌شوند و همینطور این روند ادامه خواهد یافت.

بدین ترتیب، هرگاه کودکی به سمت بانکی جلب شود و پول خود را در آن بانک پس‌انداز نماید، اولاً، با آن بانک آشنایی بیشتری پیدا کرده و با آن انس می‌گیرد و در نتیجه، همیشه آن بانک را امین خود می‌داند و مشتری همیشه آن بانک می‌شود؛ ثانیاً، ممکن است که والدین کودک نیز برای تشویق فرزندان و یا حتی برای رفاه حال خودشان، در بانک مزبور حساب افتتاح کنند. در نتیجه، این بانک نزد کودک و خانواده وی محبوبیت یافته و آشنایان و اطرافیان آن خانواده را نیز به سمت خود جلب می‌کند. همچنین ممکن است بدین ترتیب تعدادی از دوستان کودک نیز به افتتاح حساب در بانک موردنظر اقدام نمایند. ■

* این قسمت، براساس اطلاعات تازه دریافتی از بانک‌ها، به‌روز شده است.